

NAČINI PRILAGOĐAVANJA ZA UČENIKE S POSEBNIM ODGOJNO-OBRAZOVNIM POTREBAMA

(Deschenes, Ebeling, Sprague, 1994.)

Mogućnosti prilagođavanja:

1. količine
2. vremena
3. stupnja pomoći
4. prezentacije sadržaja
5. težine
6. stupnja sudjelovanja
7. načina iskazivanja znanja
8. zamjenski cilj
9. zamjenski krikulum

- ad.1. prilagođava se količina pojmova koje je potrebno da učenik nauči ili broj zadataka koje je potrebno da riješi
- ad. 2. dodatno vrijeme za izvršenje zadatka, dulje vrijeme za odgovor ili reakciju, više vremena za razgovor i uvođenje novih pojmova
- ad. 3. pomoć učitelja, pomoć para iz klupe, vršnjaka iz njegovog ili drugog razreda, pomoćnika u nastavi, starijeg učenika, roditelja, stručnih suradnika
- ad. 4. veći font slova na listiću, foliji/PPT, korištenje boja (obožati ključne riječi, odvojiti bojom zadatak i sl.), audio snimanje teksta (ako ima teškoća u čitanju i/ili pisanju), slikovne upute, nove riječi u poznatom kontekstu, vizualizacija, konkretni, tijela, doživljajno učenje (pr.igra uloga), umne mape
- ad. 5. podijeliti zadatak na više malih cjelina, drugačija pravila (korištenje udžbenika pri rješavanju; tablice množenja; riječnika; tablice sa popisima;...), ponuditi par odgovora, ograničiti sadržaj na ključne pojmove, kalkulator, brojeva crta, teške riječi zamijeniti lakšima
- ad. 6. prilagođava se u kojoj je mjeri učenik aktivno uključen u zadatak – voditelj kviza, postavlja pripremljena pitanja, provjerava odgovore, pomaže učenicima ili učitelju održati prezentaciju, priprema slike (sa interneta, iz časopisa i dr.) za predavanje/redovnu nastavnu jedinicu/ koju drži učitelj idući tjedan (učitelj obvezno te slike ili dio njih ugrađuje u svoje predavanje za cijeli razred i navodi da ih je pripremio taj učenik), uređuje razred, dijeli materijale u razredu, odlazi po kredu, briše ploču, uređuje pano, nosi materijal na fotokopiranje
- ad. 7. umjesto diktata prepisuje riječi, lijepi pripremljene odgovore (kod kuće pronađe odgovore za ispitivanje i izreže ili učitelj pripremi odgovore), usmeno umjesto pismeno, koristi bilježnicu, simbole, slike, kartice s riječima, izradi plakat na zadanu temu umjesto usmenog odgovaranja (u školi ili kod kuće), pokazuje odgovore umjesto da ih izgovara

ad.8. prilagođava se *krajnje očekivanje* uz korištenje istih materijala – umjesto interpretacije teksta pronalazi imenice, prebrojava umjesto da zbraja, umjesto učenja povijesnih činjenica opisuje slike iz udžbenika (odjeća i sl.), umjesto obilježja godišnjih doba opisuje što oblači zimi, ljeti, umjesto čitanja lektire gleda film, umjesto diktata iz stranog jezika označava riječi koje je čuo, nabraja pojmove dok ih drugi trebaju i objasniti

ad.9. posebni programi u posebnim ustanovama koriste (ne u OŠ)

Pripremile:

Eni Tomšić i Gordana Galetić prema Power Point prezentaciji prof. Cimpermana- uz seminar za slabovidno dijete, kolovoz 2009. i materijalu uz edukaciju o IOOP-u prof.Cimperman, AZOO, 2011.)

Priredile: edukacijski rehabilitatori
Eni Tomšić i Gordana Asja Galetić

NAPOMENE O MOGUĆIM KOMPONENTAMA PRI PRIKAZU INDIVIDUALIZIRANOG PRISTUPA UČENICIMA

- ritam i **tempo rada** usklađuje se s učenikovim sposobnostima
- obogaćivanje učenikovog **rječnika**
- naročito se naglašavaju **sadržaji povezani sa životom** - istaknuti to za pojedine predmete:
  - *npr. osnovna pismenost u HJ u funkciji životnih vještina,
  - *dijelovi ljudskog tijela u PID, biologiji, prirodi;
  - *matematičke radnje vezane uz stvarni život-kupovina, krediti, **procjena**,
  - *osnovni povijesni pojmovi radi razvijanja logičnog **razmišljanja bez enciklopedističkih detalja**-pamćenja niza nepovezanih činjenica;
  - *osnovni zemljopisni pojmovi radi razvijanja prostorne orijentacije i snalaženja na zemljovidu, bez enciklopedističkih detalja uz **upućivanje na korištenje izvora znanja! (prvenstveno udžbenik)**,
  - *kemijski i fizikalni procesi koji se mogu objasniti jednostavnijim primjerima iz života i sl.
- koristiti **načelo konkretnosti**
- korištenje konkretnog materijala u povećanom obimu (slike, crteži, grafikoni, grafički prikaz slika, znakova, tijela, **memento** i sl. – **načelo zornosti**)
- birajući nastavna sredstva i **pomagala** pomoći učenicima shvatiti apstraktne sadržaje (koristiti mnoštvo sredstava i pomagala – prema mogućnostima)
- naglasiti **sadržaje koji su u funkciji socijalizacije učenika** (rad u paru, mijenjanje parova /pravilo "svi sa svima" do kraja nastavne godine/, rad u grupi i mijenjanje članova grupa (učitelj pažljivo izradi popis sa sastavima grupa i primjenjuje ga tijekom godine), učitelj kao model ponašanja, i sl.)
- naglasiti **sadržaje kojima se utječe na razvoj sposobnosti čitanja, pisanja i osnovnih računskih operacija** (ne samo za predmete HJ i matematika i drugi!)
- naglašavati **odnos prema vremenu i prostoru** (vremenska i prostorna orijentacija) – u kojim je sadržajima moguća
- razvijati **samostalnost u radu** (naglasiti koji su to sadržaji)
- razvijati aktivnost u radu
- **sprječavati formalizam u znanju** učenika
- kontinuirano pratiti i ocjenjivati učenika (individualizirani zadaci) poštujući pravilnik o ocjenjivanju: **ispitivati tražeći ono što zna, a ne ono što ne zna**
- **uskладiti zahtjeve s** djetetovim mogućnostima i realitetom
- poticati ga i planski uključivati u **slobodne aktivnosti** prema mogućnostima i njegovom interesu
- obratiti pažnju na djetetove **jake strane** i njih aktivirati što je moguće više

Edukacijski rehabilitatori:
Eni Tomšić i Gordana Asja Galetić

PRILAGOĐAVANJE POSTUPAKA U USVAJANJU ZNANJA

- **prilagođavanje uključivanjem**/sudjelovanjem učenika (npr. dramatizacija, izvođenje pokusa ili postupaka, rukovanje modelima, uzorcima materijala, alatima, priborom – uz pomoć ili samostalno)
- prilagođavanje **auditivnim i vizualnim predočavanjem** sadržaja (uvođenje u postupak rješavanja različitih zadataka, perceptivno potkrepljenje sadržaja (film, fotografije, crteži, sheme; planiranje teksta (pitanja/odgovori), skraćivanje teksta (isticanje bitnog potcrtavanjem, označavanjem bojom, markerom, flomasterom, uvećanim/ masnim tiskom, sažimanje teksta...)
- **prilagođavanje načinom izlaganja** (jačina glasa, gestom i mimikom podržavanje teksta, objasniti nepoznate riječi, koristiti zvukove, tonove, muziku..., koristiti usmjeravajuće izričaje (pazite, ovo je važno i sl.)
- **vremensko prilagođavanje** (predvidjeti dulje vrijeme za rješavanje zadataka, osobito u pismenim provjerama)
- **prilagođavanje specifičnim potrebama učenika** (učenika koji ima teškoća sa čitanjem provjeravati usmeno, osigurati osobu za čitanje (može biti i drugi učenik), učeniku s teškoćama koncentracije znanje provjeravati češće, u kraćim vremenskim jedinicama i s manjim brojem zadataka pri ispitivanju, kod učenika s perceptivnim smetnjama u materijalu za učenje izbjegavati pojedinosti, u ispitnom materijalu davati zadatak po zadatak...)

PRILAGOĐAVANJE POTICAJA

- kombinacija oblika rada (rad u grupi, paru, samostalan rad s unaprijed određenim zadatkom)
- stav/držanje i ekspresija učitelja (fizičko približavanje učeniku, demonstracija rada, dodatno objašnjenje, fizičko približavanje učenika izvoru spoznavanja, ohrabrivanje, pohvaljivanje, poticanje, osmjehivanje, otvoren stav, kimanje glavom...)

PRILAGOĐAVANJE IZVORA SPOZNAVANJA, SREDSTAVA RADA I DIDAKTIČKOG MATERIJALA

- neposredno iskustvo (kad god je moguće- definirati koji su to sadržaji u pojedinom predmetu)
- audio-vizualna nastavna sredstva i pomagala (koja, u kojim sadržajima)
- pisani materijal (povećati prostor za pisanje odgovora, koristiti tipove zadataka različite «težine» - dvočlani izbor, više izbora, izbjegavati otvoreni tip odgovora (opiši, zaključni, ..)

(izvod iz materijala sa stručnih aktiva- tema: učenici s posebnim potrebama)

Priredile: edukacijski rehabilitatori
Eni Tomšić i Gordana Asja Galetić

Uz IOOP se predaje inicijalna procjena učenika (1. stranica obrasca)

INICIJALNA PROCJENA

Procjena učenika s posebnim potrebama u OŠ provodi se na početku školske godine i prikazuje opisno s obzirom na njegovu uspješnost („jake strane“) i prisutne teškoće („slabe strane“). Pri tome je potrebno utvrditi njegove sposobnosti, razine stečnih znanja, razinu njegovih potreba, interes za određeni predmet.

Učitelj prvo vrši procjenu a zatim temeljem procjene, utvrđenih osobitosti učenika, njegovih jakih strana i onoga što je potrebno da usvoji i razvije, **se izrađuje IOOP**.

- a) utvrđivanje sposobnosti
  - čitanje (tehnika čitanja, razumijevanje pročitano, razumijevanje uputa, zadataka, postupaka, ...)
  - slušanje / usmeno i pisano izražavanje (koncentrirano slušanje, razlikovanje, pamćenje i razumijevanje usmenih uputa, naloga, sadržajnih podataka,; vještina razgovaranja i usmenog izražavanja, uspješnost prepisivanja (s ploče, iz knjige), samostalno pisanje (odgovori na pitanja, diktat, slobodni sastav) ...
  - računanje i geometrijsko predočavanje (pojam broja, relacije među brojevima, računske operacije, geometrijska tijela, likovi, mjere, rukovanje priborom,
  - prostorno i vremensko predočavanje (snalaženje u učionici, raznim unutaršnjim i vanjskim prostorima, snalaženje na planu, zemljopisnoj karti, poznavanje vremenskih relacija, sposobnost planiranja, pripremanja i izvođenja određenog rada u određenom vremenu...)
  - rukovanje priborom, alatom, instrumentima, aparatima...
  - radne navike (osnovne radne vještine i navike, urednost, preciznost u radu,
  - koncentracija

- b) utvrđivanje interesa
  - što voli raditi
  - stupanj motivacije za predmet/područje/sadržaj
  - interes za predmet/područje/sadržaj (poželjno o tome razgovarati s učenicom, njegovim roditeljima, drugim učiteljima, promatranjem reakcija učenika na razne poticaje)

- c) utvrđivanje potreba
  - ponašanje u nastavi, utvrđivanje njegovih motiva za to, pojašnjavanje i mogući načini zadovoljavanja njegovih potreba (za pripadanjem, afirmacijom, sigurnošću i sl...)
  - odnos prema drugim učenicima i odraslima i prijedlog poboljšanja
  - način korištenja slobodnog vremena i mogući prijedlozi za kvalitetnije korištenje
  - kakvo je samopouzdanje, kakva je odgovornost prema radu, suradnja

- d) utvrđivanje razine znanja
  - procjena kvalitetu znanja, usvojenost činjenica i generalizacija...

- utvrditi i težiti stjecanju operativnih, funkcionalnih znanja
- utvrditi kojim metodama, oblicima i postupcima to postići